

„AR POKYČIAI ŠVIETIME LEMIA GERESNIUS MOKINIŲ PASIEKIMUS“

– 2020 m. rugsėjo 14 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-11

Nuo 2016 m. mokinių skaičius sumažėjo 2,3 %, bendrojo ugdymo įstaigų skaičius – 8,5 %. Kaimiškiose vietovėse daugiau nei pusė mokyklų yra mažos (nuo 6 iki 100 mokinių), didelės sudaro tik 1,5 %.

ŠVIETIMO FINANSAVIMAS PER MAŽAI ORIENTUOTAS GERINTI UGDYMO(SI) REZULTATUS

Išlieka dideli skirtumai tarp mokinių pasiekimų

Lietuva pagal skaitymo rezultatų atotrūkį yra 19 iš 28 valstybių. Nuo 1995 iki 2015 m. mokinių matematikos ir gamtos mokslų pasiekimų atotrūkis nepakito. Didesnėse mokyklose besimokantieji pasiekia geresnių rezultatų, todėl yra ne tik didmiesčio, miesto ir kaimo, bet ir didelių bei mažų mokyklų mokinių pasiekimų atotrūkis.

Mokymo lėšos auga

Nuo 2018 m. mokyklos pradėtos finansuoti pagal naują Klasės krepšelio metodiką, tačiau ši praktika nėra tinkama finansuoti itin mažas ir labai dideles ugdymo įstaigas. Kvalifikacijos tobulinimui ir mokymo priemonėms įsigyti skirtų lėšų nuo 2016 m. sumažėjo 13 %, o bendros mokymo lėšos išaugo apie 20 %.

Vienam mokiniui tenkančių ūkio išlaidų dalis auga

Nuo 2016 m. ūkio išlaidų dalis bendruose biudžetuose (mokymo lėšos + ūkio lėšos) kasmet augo apie 1 % ir 2019 m. sudarė 32 %. Mažėjant mokinių ir įstaigų skaičiui, vidutinės vienam mokiniui tenkančios ūkio išlaidos augo. Tarp skirtingų savivaldybių ši išlaidų dalis skiriasi iki 4,3 karto. Vertintų mokyklų ūkio išlaidos vienam mokiniui didžiausios ten, kur jam tenka didžiausias bendras patalpų plotas. 50 vertintų mokyklų vieno mokinio išlaikymas 2019 m. skyrėsi 6,6. Tokius skirtumus lemia mokyklų dydis.

Vis dar yra jungtinių klasių

Nuo 2016 m. jungtinių klasių dalis sumažėjo 21 %. Jos sudaro apie 6–7 % visų bendrojo ugdymo klasių. Dažniausiai jungiamos pradinės 1–4 (47 %) ir 5–8 klasės (40 %). Klasės, kuriose sujungta po 3 ar daugiau, 2019–2020 m. m. sudarė 19 % visų jungtinių klasių. 2019 m. 32 % mokyklų nurodė vedančios ir jungtines pamokas; 14 % - kad jungia mokomųjų dalykų skirtingo amžiaus ir lygio mokinių klases. Nesukomplektuotos klasės 2019–2020 m. m. sudarė 3 % visų klasių. 50 % nesukomplektuojamos 9–12 klasės.

ŠVIETIMO VEIKLA ORGANIZUOJAMA PER MAŽAI ORIENTUOJANTIS GERINTI MOKINIŲ PASIEKIMUS

Ikimokyklinis ugdymas per mažai išnaudojamas mažinti mokinių pasiekimų skirtumus

Vaikų iš socialinę riziką patiriančių šeimų ir neugdomyų pagal ikimokyklinio ugdymo programas 2019 m. išaugo. Tik 8 iš 50 savivaldybių nurodė ugdančios visus 2–5 m. vaikus iš šeimų, kurios patiria socialinę riziką, 2 – visus 0–2 m., o 5 nurodė neturinčios duomenų. Vaikų, kuriems buvo skirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas, daugėjo, tačiau 62 % vertintų savivaldybių privalomo ikimokyklinio ugdymo 2019 m. neskyrė nė vienam vaikui, o 46 % to nedarė visą audituojamą laikotarpį. Vežiojamų ikimokyklinio amžiaus vaikų padaugėjo beveik du kartus, tačiau 2019–2020 m. m. buvo nevežiojama apie 64 % vaikų, kuriems ši paslauga būtų reikalinga.

11 % vertintų mokyklų nestebi individualios mokinio pažangos

2017 m. audito metu nustatyta, kad 83 % mokyklų pažangos vertinimą suprato tik kaip mokomųjų dalykų pažymių pokytį. Tokių mokyklų dalis pastebimai sumažėjo, nes tik 19 % vertintų, kuriose stebima mokinio individuali pažanga, stebi tik pažymių pokytį. Deja, 11 % vertintų ji iš viso nestebima.

Nepakankamas mokyklų aprūpinimas šiuolaikinėmis ugdymo priemonėmis

Vienas kompiuteris 2019 m. teko vidutiniškai 5, o 53 vertintose mokyklose – 9 mokiniams. Paskelbus karantiną, 35 tūkst. bendrojo ugdymo mokinių neturėjo kompiuterio ir (ar) planšetės namuose. 2019 m. kompiuteriais aprūpinti buvo visų vertintų mokyklų mokytojai. Iš dalies jais aprūpinti ir mažų mokyklų mokiniai. Mokyklose ~2 kartus padaugėjo integruotų laboratorijų (2018 m. buvo 3,5 % tokių mokyklų, 2019 m. – 6,3 %), tačiau jų vis dar nepakanka.

Neužtikrinamos konsultacijos po pamokų visiems mokiniams

Mokyklos pripažino, kad netenkina viso konsultacijų poreikio: neorganizuojamos kai kurių dalykų konsultacijos, nes trūksta mokytojų ar lėšų. Vežiojamiems mokiniams ne visada sudaromos galimybės lankyti jas. 2019 m. 10-okų ir 112-okų apklausa parodė, kad apie pusė mokinių reikalingos korepetitoriaus paslaugos, su jais mokosi 30 % 12-okų ir 21 % 10-okų.

Siekis dėl specialiųjų ugdymo įstaigų išskaidymo nebus pasiektas

Specialiųjų ugdymo įstaigų 2019 m. buvo 40; Vyriausybės siekis 2020 m. – kad jų liktų ne daugiau kaip 11. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai bendrojo ugdymo mokyklose 2019 m. sudarė apie 13 % visų mokinių. Didžioji dalis (97 %) šių vaikų 2019 m. mokėsi bendroje klasėse, o 3 % specialiose klasėse.

IMAMASI PRIEMONIŲ DIDINTI MOKYTOJŲ DARBO UŽMOKESTĮ

Mokytojų vidutinis darbo užmokestis didėja. Siekiant, kad jis 2020 m. sudarytų 1 289 Eur, skirta papildomų asignavimų: 2019 m. skirta 15,5 mln. Eur, 2020 m. – 31,4 mln. Eur.

2019 m. rugsėjo mėn. **visu ar didesniu darbo krūviu buvo įdarbinti 35 % visų bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų.** 2019 m. didesnę vertintose mokyklose mokytojų, dirbančių visu darbo krūviu ir daugiau, buvo 56,2 %, o mažose tokių mokytojų buvo 23,4 %. Iš **68 % vertintų mokyklų 2019 m. neturėjo nė vieno jauno mokytojo.** Ir tik trečdalis (15 iš 49) vertintų savivaldybių taikė mokytojų pritraukimo priemones.

Darbo apmokėjimo reglamentavimui trūksta aiškumo, nes:

- Ne visi teisės aktai yra aiškūs ir vienodai suprantami, todėl mokyklos skirtingai juos taiko.
- Mokytojų darbo krūvių sandaroje suplanuotų veiklų priežiūra nepakankamai reglamentuota.
- Nepakankama teisės aktų įgyvendinimo pagalba.